

Udgivet i: Tidsskriftet Adoption og Samfund. Nr. 2. April 2007, 31 årgang.

ADOPTIONSNETVÆRK FOR ADOPTIVFAMILIER – PSYKOLOGISK RÅDGIVNING OG INFORMATION SOM EN FORM FOR NETVÆRK

Af: Susanne Høeg, mor til datter født i Indien. Psykolog, Specialist og Supervisor i Børnepsykologi og Psykoterapi. Formand for Nordjysk Adoptionsforum

I forbindelse med at jeg for mange år siden adopterede mit barn, fik vi som familie et stort netværk af andre adoptivfamilier. Jeg fik mine egne erfaringer med hvad, det er, der er forskelligt for adoptivfamilier i forhold til ikke-adoptivfamilier, samt hvilke naturlige sårbarhedsområder som kan opstå i forbindelse med barnets opvækst og i familien. Jeg har derfor haft særlig fokus på, hvor vigtigt det er at være vidende om vilkårene for at være en adoptivfamilie - om det særlige og specielle som karakteriserer disse familier.

Jeg har i de sidste 16 år derfor været særlig interesseret i adoptionsområdet/forskning. Jeg har endvidere haft den glæde at kunne arbejde med at give psykologisk rådgivning og information indenfor adoptionsområdet dels i egen private praksis, indenfor det kommunale og børne- og ungdomspsykiatriske område, og siden 2005 også i Nordjysk Adoptionsforum som er et frivilligt tværfagligt adoptionsnetværk for adoptivfamilier, unge og voksen adopterede. En erfaringsopsamling som jeg har beskrevet i forskellige artikler.

Min erfaring er, at adoptivforældre i høj grad kan bruge et netværk af adoptivfamilier, hvor man har mulighed for at tale om stort og småt, men også et netværk i form af at kunne få psykologisk rådgivning og information hos en adoptionskyndig samtalepartner som har erfaring med problemområder med basis i adoption. Rigtig mange adoptivforældre har igennem årene givet udtryk for, at de oplever det offentlige system som ikke tilstrækkeligt vidende om de særlige forhold, der gør sig gældende for adopterede og deres familier, samt hvad det vil sige, at have et barn med en mere eller mindre ukendt baggrund og historie.

ADOPTIVFAMILIEN – ”EN ANDERLEDES FAMILIE”

Når det er så vigtigt, at adoptivfamilien får eller har forskellige former for adoptionsnetværk, så er det, fordi adoptivforældrene ofte står alene med deres anderledes oplevelser, erfaringer og forskellige former for bekymringer. Deres egne forældre, familie, venner og kollegaer har ofte kun erfaring med at få et biologisk barn, og adoptivforældrene vil derfor ikke kunne få den samme støtte og hjælp som ikke-adoptivforældre kan få af deres nærmeste netværk. Man kan derfor også sige, at adoptivforældre er ”rollehandicappede”. Mange adoptivforældre kan derfor have behov for at være i kontakt med andre adoptivforældre for, at de kan være modeller for hinanden. For børnene er det endvidere meget vigtigt for deres selvforståelse og identitetsudvikling, at de kan spejle sig i andre adopterede / i andre adoptivfamilier.

Adoptivforældre skal hele tiden forholde sig til, at de er en adoptivfamilie, og at deres barn har en historie med sig, før det kom hjem, og at barnet mere eller mindre tydeligt bærer spørgsmålet i sig om ”hvor kommer jeg fra” fordi barnet har lidt et tab af historie, slægt og kultur. Desto ældre barnet bliver, jo tydeligere vil det også blive, at det er bærer af to hold forældre – adoptivforældrene og de biologiske forældre og etniciteten i form af at se ”anderledes ud” end den nærmeste familie.

Dilemmaet indenfor området adoption vil altid være, at der på den ene side er klare behov for at få rådgivning og information, og på den anden side kan der være en fare for, at de adopterede får stigmatiseret deres liv ved, at der skal særlig ekspertise til at støtte og hjælpe adoptivfamilierne. Men vi ved, at alle adoptivbørnene har været udsat for forskellige former og grader af svigt tidligt i deres liv. Vi ved, at dette sammen med skiftet til deres nye familie og nye land kan medføre

forskellige former for reaktioner, både når barnet kommer til familien, men også problemområder, der kan dukke op år efter, at adoptionen har fundet sted.

Adoption er ganske enkelt en livsproces for den adopterede og adoptivfamilien. Og det kan have en forskellig betydning for den adopterede og for adoptivfamilien på forskellige tidspunkter i livet, som min erfaringsopsamling også viser.

Som adoptivfamilier bliver vi oplevet som ressourcestærke og velfungerende familier. Og adoptionsundersøgelser viser også, at det går rigtigt godt for mange adoptivbørn/familier. Ikke desto mindre er det vigtig for hele familiens trivsel og udviklingsmuligheder, at forældrene kan få støtte og hjælp til at bevare den parathed og modtagelighed, der er afgørende for, at de kan hjælpe deres børn med at hele og reparere børnenes tidligere oplevelser af tab, forladthed og af mangelfuld stimulering og brudte kontakter.

Det er så vigtigt, at kunne få hjælp til at skelne mellem det særlige, der kan kendetegne de adoptionspecifikke problemområder og andre børne-unge og familie problemområder, således at nuancer ikke bliver til defekter, variationer ikke bliver til afvigelser, livsfaser ikke bliver til problemer og udviklingskriser ikke bliver til diagnoser.

ADOPTIVBØRN - BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Ofte ved vi ikke meget om adoptivbarnets tidligere liv og psykiske sårbarhed. Arvelige dispositioner for psykiske sygdomme vil også ofte være faktorer, vi ikke ved noget om. Svær graviditet/fødselskomplikationer og fysisk sygdom kan være med til at udvikle psykisk fejludvikling senere i livet. Vi har dermed heller ikke mulighed for at forebygge psykisk fejludvikling på samme måde, som vi har for ikke-adopterede børn. Det er derfor så vigtigt, at sikre adoptivbarnets trivsels- og udviklingsmuligheder og reparere tidligere manglende optimale udviklingsmuligheder.

Børn og unges psykiske problemer kan hænge sammen med både biologiske, psykologiske og sociale faktorer. I hele opvæksten er der en vekselvirkning mellem barnets sårbarhed og modstandsdygtighed og på den anden side mellem miljøets belastende og beskyttende kvaliteter. En tidlig indsats giver større chance for at komme sig hurtigere over problemer. Den tidlige indsats kan også hindre at svære symptomer og svære problemer ikke udvikler sig til en senere mere kronisk tilstand. Det er så vigtigt for forældrene at få kendskab til eller kunne opspore, hvis børnene har andre vanskeligheder end de forskellige reaktioner, adfærds- og tilknytningsproblemer som er en del af den normale adoptionsproblematik.

ERFARINGER MED PSYKOLOGISK ADOPTIONSRÅDGIVNING OG INFORMATION SOM NETVÆRK

Mange adoptivfamilier giver udtryk for, at der er behov for et sted eller steder, hvor grundvilkårene er velkendte, samt hvor erfaringsopsamling kan foregå på hvilke typer problemer adoptivfamilier kan have. I perioden 2005-2006 har jeg derfor lavet statistik på de telefonhenvendelser, jeg har fået fra adoptivfamilier og andre fagpersoner som har ønsket psykologisk adoptionsrådgivning og information.

Jeg har i perioden haft 72 henvendelser. 34 henvendelser fra Nordjylland, 20 fra midt- og Sønderjylland, 7 fra Storkøbenhavn, 6 fra Sjælland, 4 fra Fyn og endelig 1 henvendelse fra Bornholm. Nogle forældre henvendte sig flere gange. Der blev givet supervision til personale omkring børnene i 5 af henvendelserne.

Oprindelseslandene er fordelt over 16 lande med en jævn fordeling i forhold til, at der er flest børn fra de lande, hvor vi traditionelt får flest adoptivbørn fra.

Børnenes alder ved hjemkomst viser, at 41 af børnene var mellem 0-2 år, 17 af børnene var mellem 2-4 år, og 14 af børnene var mellem 4-6 år ved hjemkomst.

Ved henvendelsestidspunktet fordelte børnenes/de unges alder sig som følgende: 13 var mellem 0-2 år, 13 var mellem 2-4 år, 9 var mellem 4-6 år, 6 var mellem 6-8 år, 6 var mellem 8-10 år, 8 var mellem 10-12 år, 2 var mellem 12-14 år, 3 var mellem 14-16 år, 2 mellem 16-18 år, 1 var mellem 18-20 år, og endelig var 4 indenfor aldersgruppen 20-28 år.

Først og fremmest er det min erfaring, at når forældre henvender sig for at få psykologisk adoptionsrådgivning, så har de ofte gået meget længe med problemerne. De fleste problemområder omhandler et kompleks af indbyrdes sammenhængende problemer eller symptomer. Mange af problemområderne kræver tværfaglighed i form af adoptionskyndige psykologer, læger, sundhedsplejersker, socialrådgiver, talepædagoger, fysioterapeuter med flere.

De henvendelser som jeg har fået har handlet om følgende:

Den første svære tilpasnings- og tilknytningsperiode for barnet og den nybagte familie

For de mindste børn er det en usikkerhed omkring reaktionsmåder som især handler om, at børnene har udprægede regulations-og relations/tilknytningsproblemer pga. af manglende optimale muligheder fra start kombineret med sorg over at have mistet alt, der var kendt og for nogle få børns vedkommende, at de oveni har psykiske og fysiske problemer af sværere karakter. Alle forældrene ved, at barnets skal have tid til at tilpasse sig – men har brug for konkrete råd til at støtte barnet i denne svære tilpasningsperiode?

Flere af forældrene har givet udtryk for det kan kunne kalde en ”adoptionsdepression” og har været meget forpinte og skamfulde over deres situation. Mange forældre giver endvidere udtryk for, at de har mødt mangelfuld viden i forbindelse med mødet med sundhedsplejersken.

Pasning i dagpleje/daginstitution

Mange forældre henvender sig i forbindelse med, at barnet skal i dagpleje eller daginstitution. Hvorledes støtter de deres barn bedst muligt, og hvordan skal de forberede omgivelserne på, at deres barn har en anderledes baggrund? Forældrene har endvidere brug for at høre, hvorledes de kan forstå barnets signaler i forbindelse med overgangssituationer.

Adoptionsoplysninger i forhold til barnets alder

Mange forældre har behov for at få information om hvad, og hvordan taler man med sit barn om dets tidligere baggrund og i hvilke doser og på hvilke tidspunkter.

Mange forældre har ligeledes brug for en drøftelse af, hvorledes man forbereder barnet bedst muligt på, når det skal besøge hjemland samt bedste tidspunkter for dette. Ofte er der søskende med forskellige aldre at tage hensyn til.

Indlæringsvanskeligheder/ specifikke vanskeligheder/psykiske problemer

En del af henvendelserne handler om, at børnene har lettere eller mere alvorlige indlæringsvanskeligheder i et eller flere fag i skolen. En del af børnene har svære trivsels- og udviklingsproblemer, hyperaktivitet og følelsesmæssige vanskeligheder, opmærksomheds- og koncentration vanskeligheder og motoriske vanskeligheder. Nogle børn og unge havde svære tvangstanker og handlinger, generaliseret angst, depression og forstyrret spisning. Forældrene har her et stærkt behov for at få konkrete råd om, hvorledes de kan hjælpe deres børn med mindre forpinthed til følge.

Sprogskift og sprogstimulering

En del forældrene har brug for rådgivning omkring, hvorledes de skal forholde sig til barnets sprogskift. Mange forældre kan fortælle, at deres barn er rigtig god til at tale dansk, men ved konkret indspørgen, bliver det hurtigt klart for forældrene, at de er kommet til at stille for store krav til deres barn, med megen stressfuld adfærd til følge.

Sociale problemer

Nogle børn har trivsels- og udviklingsproblemer i forskellige grader. En del af børnene er isolerede fra kammeraterne. Opgaven kan her være, at få undersøgt om barnet mangler sociale kompetencer

på grund af sen adoption, eller om barnet er i en klasse i et område, hvor det at se anderledes ud, er en udløsende faktor for ensomhed/ udstødelse af gruppen – nogen gange følges dette ad, og hvad skal man så stille op som forældre, når man ved, at barnets tidligere har reageret kraftigt på skift? Mange forældre er derfor meget bekymrede for eventuelle skift af institution/skole, og har brug for grundig drøftelse af dette.

En del forældre har henvendt sig, fordi deres børn var i gang med småkriminalitet og misbrug. Ofte i forbindelse med dårlig begavelse og psykosocial umodenhed.

Pubertetsproblemer

Flere henvendelser handler endvidere om, at barnet er gået i for tidlig pubertet og bliver behandlet for dette. Forældrene har brug for at få råd om, hvorledes de skal støtte deres lille teenager.

Nogle af de unge får ved pubertetsstart, hvor de skal frigøre sig fra forældrene, mange tanker om deres biologiske ophav. Forældre vil gerne have råd om, hvorledes de kan støtte deres barn/unge samtidig med, at den unge har brug for at identificere sig med de andre unge/kammeraterne.

De voksne adopterede

En henvendelse omhandlede adoptivforældrenes store sorg og skamfuldhed i forbindelse med at deres datter opsøgte biologiske rødder/fødelandet. Forældrene var så bekymrede for, om de nu ville miste deres datter samtidig med, at de gerne ville kunne være en god støtte. En henvendelse omhandlede en yngre mand som var depressiv og ikke kunne få den hjælp han havde behov for, som også omhandlede hans adoptionsbaggrund. En henvendelse omhandlede en gift kvinde som var bekymret for deres fælles børn og evt. dispositioner for arvelige sygdomme, hvor den voksne adopterede ikke ønskede at opsøge biologiske rødder.

Problemer i familien

To nybakte adoptivmødre blev forladt af deres mænd ganske kort efter barnets hjemkomst. Andre familier oplevede, at de havde stået alene med store problemer så længe, at sliddet er begyndte at sætte ind i familielivet. En del familier oplever svær søskendejalousi som har haft længerevarende karakter med mistro i familien til følge.

Mødet med professionelle omkring børnene/de unge

Mange adoptivforældre henvender sig i forbindelse med, at de slet ikke føler sig forstået af de professionelle i deres daglige miljø. Ofte er kommunikationen mellem forældre og de professionelle gået helt i hårnude til stor skade for børnenes daglige trivsel.

Supervision og konsultation/information

Ved flere henvendelser ønskede forældrene, at der blev etableret kontakt med daginstitutionspersonale. Ved flere henvendelser ønskede andre fagpersoner supervision/information i forhold til det arbejde, de udførte med adoptivbarnet.

PSYKOLOGISK ADOPTIONSRÅDGIVNING SOM NETVÆRK TIL AT STØTTE DE BEDSTE TRIVSELS- OG UDVIKLINGSMULIGHEDER FOR ADOPTIVBARNET/ ADOPTIVFAMILIEN.

Jeg har igennem årene haft kontakt med mange adoptivforældre som udtrykker glæde ved at kunne få relevant psykologisk adoptionsrådgivning som en del af deres naturlige netværk.

Mange adoptivfamilier har i vid udstrækning den særlige parathed og modtagelighed som der skal til for at støtte, hele og reparere børnenes/de unges tidligere oplevelser af tab, forladthed og manglende optimale udviklingsmuligheder. Forældre kan være opmærksomme på forskellige træk ved børnenes/den unges personlighed eller reaktionsmåder, og de kan være i tvivl om, hvorvidt problemerne er en del af adoptionsproblematikken eller almindelige udviklings/livsproblemer. Der kan derfor være behov for at adoptivforældrene, den unge og voksenadopterede kan få forskellige former rådgivning og information som et netværk livet igennem.

Min erfaring er, at det er vigtigt at have mulighed for at søge en bred psykologisk adoptionsrådgivning, og det burde være et naturligt forebyggende tilbud til alle adoptivfamilier, unge og voksne adopterede. Det er endvidere vigtigt at have en tværfaglig viden til forståelse af de problemer adoptivfamilierne, de unge og voksne kan have, idet de kan omhandle et kompleks af indbyrdes sammenhængende problemer eller symptomer - livet igennem.

REFERENCER:

Susanne Høeg: Tværfagligt netværk i Nordjylland til adoptivfamilier. Tidsskriftet Adoption og Samfund, 31 Årgang, Nr. 2, 2007

Susanne Høeg: Adoptivfamilier skal have adgang til støtte og hjælp. AC FOKUS. Nr. 1, 6 årgang, januar 2007.

Susanne Høeg: Nordjysk Adoptionsforum – Post Adoptive Services. Et frivilligt tværfagligt netværk. AC FOKUS. Nr. 1, 6 årgang, januar 2007.

Susanne Høeg: Forebyggelse af mentale dysfunktioner hos forladte børn og unge på børnehjem i Kina. Udgives i bogform i Kina, 2007.

Marianne Wung-Sung: Dansk-kinesisk relation udbygget på adoptionsområdet, Ses på A-C Børnehjælp og DanAdopt hjemmeside, 2006.

Ina L. Jensen: Dansk viden skal inspirere i Kina. Ses på A-C Børnehjælp og DanAdopt hjemmeside, 2006

Susanne Høeg: Erfaringer med psykologisk rådgivning og behandling med til adoptivfamilier. Post Adoptive Services(PAS). Psykologisk Pædagogisk Rådgivning, 1, 2006.

Susanne Høeg: Nordjysk Adoptionsforum - Post Adoptive Services – Nyt tiltag i Nordjylland. Tidsskriftet Adoption & Samfund, 30 Årgang, Nr.2, 2006.

Barslev, D & Susanne Høeg: Adoptionsrådgivning i Hillerød Kommune. ”Psykolog Nyt”, 2004.

Susanne Høeg og D. Barslev: Adoptionsrådgivningen i Hillerød – rådgivning og behandling til adoptivforældre og deres børn i Hillerød kommune. Behandlerkonference om Adoption. Arrangeret af Adoption og Samfund i samarbejde med Civildirektoratet, Adoptionsnævnet, A-C International Børnehjælp og DanAdopt. 2003.